

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף סד

כותבין איגרת מרד על ארוסה: ארוסה שמרדה בבעלה ואינה רוצה להתחתן, כותבין עליה שטר שמרדה בכדי שלא תוכל להכחיש בעתיד כאשר תפסיד כתובתה (כאמור במשנה שבכל שבוע מורידים לה סך מהכתובה). אבל יבמה שמת בעלה ללא ילדים והיא אינה רוצה להתייבם לאחיו, לא כותבים עליה אגרת מרד.

מיתבי: הגמרא מקשה מהברייתא האומרת שלשומרת יבם יש דין מורדת.

ומתרת: הברייתא מדברת במקרה שהיבם תובע אותה להתייבם והיא לא רוצה - כותבים עליה אגרת מרד, אבל שמואל דיבר שהיא תובעת אותו שייבם אותה והוא לא מעוניין - לא כותבים עליו אגרת מרד. (מכיון שהיא אינה מצווה על פריה ורביה, היא לא יכולה לחייב אותו להתחתן איתה, ולכן אל כותבים עליו איגרת מרד, אבל כשהוא תובע אותה מכיון שהוא מצווה על פריה ורביה היא חייבת לא למנוע ממנו את המצוה).

במאי אוקימתא: לפי מה שתירצה הגמרא היה צריך שמואל לומר כותבין אגרת מרד 'לארוסה' כלומר על הארוס שמורד, ולא 'על ארוסה' שמשמע עליה שהיא מורדת? וכן היה צריך לומר שמואל שאין כותבין 'לשומרת יבם' ולא 'על שומרת יבם' (-ריטב"א)?

מאי שנא שומרת יבם: הגמרא מקשה על דברי שמואל מה ההבדל בין שומרת יבם לארוסה, הרי שתיהן לא מצוות על פריה ורביה וממילא אם אינן רוצות להתחתן אינן נחשבות מורדות?

בבאה מחמת טענה: מדובר שהארוסה יש לה טענה למה היא רוצה להתחתן: בשביל שיהיה לה בן שיעזור לה בזיקותה ושיטפל בקבורתה.

אלא אידי ואידי: אלא בין שומרת יבם שעליה דיבר שמואל ובין שומרת יבם שבברייתא מדובר שהבעל הוא התובע, וההבדל ביניהם ששמואל דיבר שהוא תבע אותה להתייבם (ומכיון שאינו מתכוון ליבם לשם מצוה לא כותבים עליה אגרת מרד - וכמשנה אחרונה שתובא להלן), ואילו בברייתא מדובר שהוא תבע אותה לחלוץ והיא אינה רוצה ולכן כותבים עליה שטר מרד.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

מאי שנא לייבם דלא וכו': הגמרא מקשה מה הסיבה שאם אינה רוצה להתייבם לא כותבים עליה שטר מרד כי אומרים לו לך תתחתן עם אשיה אחרת, אם כן גם כשמסרבת לחלוץ יאמרו לו כן?

אלא דאמר: התשובה היא: שלגבי יבום הוא אומר כיון שהיא קשורה בי אף אישה לא תרצה להתחתן איתי. אך שוב קשה: אם כן גם לגבי חליצה אותו דבר.

אלא אידי ואידי: בין שומרת יבם של שמואל ובין שומרת יבם שבברייתא מדובר שהבעל תובע להתייבם, אלא שבתחילה היתה באמת מצות יבום עדיפה על חליצה כי היו מייבמים לשם שמים, אבל לבסוף כשלא היו מייבמים לשם שמים חליצה עדיפה. ממילא שמואל סובר כמשנה אחרונה שעדיף לחלוץ ולכן אם היא לא מעוניינת להתייבם לא כותבים עליה אגרת מרד, ואילו הברייתא (הקדומה יותר) סוברת כמשנה ראשונה שעדיף לייבם ולכן כותבים עליה אגרת מרד.

*

אסתירא: סלע מדינה.

פלאג דזוזא: (1 סלע 'צורי' (הוא כסף זך ומזוקק -כפתור ופרח) = שווה 4 זוז 'צורי'). 1. זוז 'צורי' = שווה 6 מעה. נמצא שסלע מדינה שהוא חצי זוז שווה 3 מעות.

תניא נמי הכי: במשנה כתוב שלדעת רבי יהודה המורד על אשתו מוסיפים לה 3 טרפעיקין לשבוע. הברייתא אומרת ש-3 טרפעיקין שווים 9 מעות. וזהו בדיוק החשבון הנ"ל. כי טרפעיק הוא סלע מדינה השווה 3 מעות, ואם כן 3 טרפעיקים הם 9 מעות.

ובחישוב לששת ימי השבוע, נמצא שהיא מקבלת לכל יום מעה וחצי, מלבד משבת שעליה אינה מקבלת כדלהלן.

מאי שנא איהו: מדוע כשהיא מורדת הוא מקבל כסף גם על שבת (שבע טרפעיקין), ואילו כשהוא מורד היא לא מקבלת על שבת כאמור?

הגמרא מתרצת: כשהיא מורדת - הבעל מוריד לה מהמגיע לה בכתובה, ולכן גם על שבת הוא יכול להוריד לה. אבל כשהוא מורד - הוא צריך להוסיף לה כסף על הכתובה, ולכן על שבת אינו מוסיף לה כי נראה הדבר כ'שכר שבת' (חכמים אסרו להשתכר בשבת, גזרה משום מקח וממכר).

מה בין מורד למורדת: מודע כשהוא מורד בה הוא משלם לה רק חצי טרפעיק ליום, ואילו כשהיא מורדת בו היא משלמת לו כפול - טרפעיק ליום?

מי שוכר את מי: דרך העולם שהגבר שוכר את האישה לזנות, וזו ראייה שהצער שלו במניעת התשמיש גדול יותר מהצער שלה.

יצרו מבחוץ: פיזית - כשהוא מתאווה הקישוי ניכר בחוץ (-רש"י), ומנטלית - שהוא תובע אותה בפה והיא לא (-תוס' רי"ד).

משנה: המשרה את אשתו ע"י שלישי: שנותן לה את מזונותיה ע"י אפוטרופוס.

לא יפחות לה משני קבין וכו': בכל שבוע.

אמר רבי יוסי: יבואר בגמ'.

גרוגרות: תאנים יבשות: דבילה: תאנים דרוסות.

מפץ: מחצלת רכה.

כֶּפֶה: נותן לה צעיף אחד לכל שנה ושנה.

ומנעלים ממועד למועד: נותן לה נעלים חדשות בכל מועד ומועד של שלשת הרגלים.

לא חדשים בימות החמה: לא יתן לה בגדים חדשים בקיץ, לפי שהם קשים ומחממים, ולא בגדים ישנים בחורף, אלא יתן לה בגדים חדשים בשווי של חמישים זוז בחורף שהם מחממים, והיא מתכסה בבלאותיהם בקיץ.

והשחקים שלה: והבגדים השחוקים שלה אף כשיקנה לה חדשים.

נותן לה מעה כסף לצורכה: חוץ ממה שחייב במזונותיה צריך לתת לה מעה כסף בכל שבוע, שיהיה לה לקנות בזה דברים קטנים.

ואוכלת עמו מלילי שבת לילי שבת: שהוא ליל עונה. ויבואר בגמ'.

שְׁתִּי: צריכה לטוות לו חוטי שתי שקשה לטוותו פי שנים מן הערב.

גמרא: לַמְדָּנוּ בַּמִּשְׁנָה שְׁצָרִיךְ לַתֵּת לְאִשְׁתּוֹ שְׁנֵי קָבִים שֶׁל חִיטִּים בְּכָל שָׁבוּעַ.

הגמרא מקשה על כך ממשנה ממס' עירובין העוסקת בשיעור המזון שצריך להניח לעירוב תחומין:

וכמה שיעורו? מזון שתי סעודות: צריך להניח מזון שתי סעודות לכל אחד. לדעת רבי מאיר הכוונה לסעודת יום חול, שאז אדם אוכל פחות מבשבת (=שבשבת אדם אוכל הרבה מפני שיש לו מאכלים עֲרִיבִים). ולדעת רבי יהודה הכוונה לסעודת שבת, שאז אדם אוכל פחות מביום חול (= כיון שסועד שלש סעודות ואינו אוכל הרבה בכל סעודה). ושניהם מתכוונים להקל.

לדעת רבי יוחנן בן ברוקה שיעור מזון שתי סעודות הוא - כיכר הנמכרת בפונדיון (= סוג מטבע), כשארבע סאים של חיטים נמכרות בסלע. והיא כיכר של חצי קב. (= בארבע סאים יש עשרים וארבעה קבים, ובסלע יש ארבעים ושמונה פונדיונים, וכשעשרים וארבעה קבים נמכרים בארבעים ושמונה פונדיונים אפשר לקנות בפונדיון אחד חצי קב). נמצא שלדעת רבי יוחנן בן ברוקה יש רק ארבע סעודות בקב.

לדעת רבי שמעון שיעור מזון שתי סעודות הוא - שני שליש כיכר, כאשר גודל הכיכר הוא שיש שלש כיכרות כאלה לקב. נמצא שלר"ש יש תשע סעודות בקב. (= בכל קב יש שלש כיכרות, וסעודה אחת היא שליש כיכר ובשני שליש כיכר יש שתי סעודות. נמצא שהוא מיקל יותר, שהרי לרבי יוחנן בן ברוקה יש רק ארבע סעודות בקב, ולר"ש יש תשע סעודות בקב).

חצייה של ככר הוא שיעור לבית המנוגע (= בית שיש בו נגע צרעת), כלומר שאם אדם שהה בבית המנוגע בשיעור זמן של אכילת חצי ככר, נטמאו בגדיו שעליו. **וחצי חציה** של כיכר הוא שיעור לפסול את הגוף, כלומר שמן התורה אין אוכל מטמא אדם, אבל גזרו חכמים על אדם האוכל מאכלים טמאים בשיעור זה שנפסל גופו מלאכול תרומה עד שיטבול.

הגמרא מסיימת את הקושיא:

כמו מי משנתנו? אם היא כר"י בן ברוקא הסובר שבקב יש 4 סעודות, הרי ששני קב (= משנתנו אמרה שנתן לה 2 קב חיטים בכל שבוע) הם 8 סעודות, ואשה זקוקה ל- 14 סעודות בשבוע. ואם משנתנו כר"ש הסובר שבקב יש 9 סעודות, הרי ששני קב הם 18 סעודות והאשה לא זקוקה ליותר מ-14 סעודות.

תירוץ: משנתנו כר"י בן ברוקא, ורב חסדא אמר (במס' עירובין) שהחנווני קונה 4 סאין חיטים בסלע, ונוטל שליש מהם בשכרו, נמצא שבחצי קב יש מזון 3 סעודות, שנים מהם הוא מוכר בפונדיון ואחד נוטל לעצמו, וגם כאן במשנתנו כיון שהאשה אופה את

הפת בעצמה ולא מפסידה את השליש שהחווני נוטל בשכרו, הרי שיש להוסיף שליש ונמצא שיש 6 סעודות בקב, ס"ה בשני קבין 12 סעודות.

קושיא: עדיין חסר לה 2 סעודות (= היא זקוקה לקבל 14 סעודות).

תירוץ: הרי המשנה אמרה שהיא אוכל עם בעלה בלילי שבת, ואת הסעודה של ליל שבת הוא מביא לה.

קושיא: 1. התירוץ מובן לסובר שכוונת המשנה שאוכלת עמו ממש, אבל לסובר שהכוונה לתשמיש (= מחלוקתם טובא לקמן בגמ') עדיין חסר לה 2 סעודות. 2. גם לסובר שהכוונה לאכילה ממש נמצא שקיבלה רק 13 סעודות ועדיין חסרה לה סעודה אחת.

תירוץ: אלא כדברי רב חסדא (שם במס' עירובין) שהחווני נוטל חצי בשכרו, נמצא שבחצי קב יש מזון 4 סעודות, שנים מהם הוא מוכר בפונדיון ושנים נוטל לעצמו, וגם כאן במשנתנו כיון שהאשה אופה את הפת בעצמה ולא מפסידה את החצי שהחווני נוטל בשכרו, הרי שיש להוסיף חצי ונמצא שיש 8 סעודות בקב, ס"ה בשני קבין 16 סעודות.

קשיא דרב חסדא אדרב חסדא: שפעם אחת אמר שהחווני נוטל שליש בשכרו ופעם אחת אמר שנוטל חצי בשכרו.

תירוץ: במקום שהמוכר את החיטים לחווני נותן לו את העצים לאפיית הכיכרות הוא נוטל שליש בשכרו, ובמקום שלא נותן לו את העצים הוא נוטל חצי בשכרו.

קושיא: אי הכי: אם מוספים חצי נמצא שהאשה מקבלת 16 סעודות ולא 14.

קושיא: כמאן, כרבי חדקא? נמצא שמשנתנו כדעת רבי חדקא הסובר שחייבים לאכול בשבת 4 סעודות ולכן האשה זקוקה ל-16 סעודות בשבוע, 12 לימות החול + 4 לשבת, ולא מסתבר שמשנתנו סתמה כדעת יחיד.

תירוץ: אפילו תימא רבנן: אפשר לומר שמשנתנו כדעת רבנן הסוברים שצריך לאכול בשבת רק 3 סעודות, ולכן האשה זקוקה רק ל-15 סעודות בשבוע, 12 לימות החול + 3 לשבת, אלא שנותנים לה סעודה נוספת לארחי ופרחי (= לאורחים), ס"ה 16 סעודות.

השתא דאתית להכי: כעת שביארת שנותנים לה סעודה נוספת לאורחים, אפשר להעמיד את משנתנו כרבי שמעון (= לעיל הסובר שבשני קב יש מזון 18 סעודות),

(המשך בדף הבא ↓)

שהרי לרבנן שחייבים לאכול 3 סעודות בשבת תוריד לה שלש סעודות שהיא נותנת לאורחים, ונמצא שנשאר לה 15 סעודות, ולרבי חדקא שחייבים לאכול 4 סעודות בשבת תוריד לה שתי סעודות שהיא נותנת לאורחים, ונמצא שנשארו לה 16 סעודות.